

Sector	: Inwoners	Openbaar: ☒
Afdeling	: Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn	Niet openbaar: ☐
Zaaknummer(s) ingekomen stuk(ken)	:	Kabinet: ☐
Behandelend medewerk(st)er	: Gonnie Poell Tel.: (0495) 575 491	
Portefeuillehouder(s)	: H.W.J. Coolen	Nummer B&W-advies: BW-006421

ONDERWERP

Pilot Generalisten en Centrum Jeugd en Gezin

ADVIES

1. Instemmen met bijgaande evaluatie van de pilot generalisten over de periode november '12 - juni '13
2. Verlengen van de pilot generalisten voor het jaar 2014
3. Instemmen met de begroting van de pilot en de voorgestelde dekking (onder voorbehoud goedkeuring raad (zie advies 4)
4. Voorstellen aan de raad om € 62.000 incidenteel in te zetten voor de pilot generalisten in 2014 ten laste van de algemene middelen conform bijgaand raadsvoorstel
5. Vaststellen van het "protocol aansluiting nieuwe convenantpartners" d.d. 10-09-2013
6. Machtigen door de burgemeester van wethouder Coolen voor ondertekening "protocol aansluiting nieuwe convenantpartners" d.d. 10-09-2013 (als bedoeld in artikel 171 van de Gemeentewet)

TOELICHTING

Relatie met vorig voorstel:

Uitgangspuntennotitie decentralisatie Jeugdzorg vastgesteld door de gemeenteraad op 30-05-2012.

Pilotplan generalisten vastgesteld door B&W op 18-12-2012.

Convenant pilot generalisten vastgesteld door B&W op 18-12-2012.

Weert, 9 september 2013 De directeur,	Commissie Welzijn van 8 oktober 2013	S		B	W	W	W	W
	Raad van 30 oktober 2013	akkoord						
	Behandeling uiterlijk in college van 17 september 2013							

Beslissing d.d.: 17 sept. 2013

Nummer: 18 **GEWIJZIGDE VERSIE**

De secretaris

Akkoord met adviesij m.u.v. 4, mandaat wethouder Coolen tot tekstuele aanpassing en wijziging van het dekkingsvoorstel.

Totaal aantal pagina's: 5
Pagina 1

Algemeen

Pilot generalisten:

De pilot generalisten is gestart in november 2012 en ondergebracht bij het Centrum voor jeugd en gezin (CJG).

De pilot is een voorbereiding op de decentralisatie van de jeugdzorg. Het doel is hulpverlening voor ouders en kinderen integraal te organiseren zodat ouders en kinderen eerder en sneller geholpen worden. Uiteindelijk dient de inzet van zware jeugdzorg te verminderen (lange termijn resultaat). Inhoud van de pilot: een team van jeugd-en gezinswerkers werkt vanuit het CJG met ouders en kinderen. Zij zijn hulpverlenend met als basishouding werken vanuit ouderperspectief, inzetten op eigen kracht van mensen en inzetten informele netwerken. Men werkt op scholen en kinderopvang. Doel is dat ze eerder en sneller ouders ondersteunen. Ook halen ze specialistische hulp erbij als dat nodig is. De pilot heeft subsidie van maximaal € 185.061,- van de Provincie Limburg gekregen voor het jaar 2013.

Argumenten:

Evaluatie

De periode november 2012 t/m juni 2013 van de pilot is tussentijds geëvalueerd, zie bijgevoegd verslag. Samengevat geeft dit het volgende beeld:

- Hulpverleners kunnen breed en integraal hulp geven
- Scholen zien dat ouders en kinderen eerder en sneller geholpen worden
- Inzetten op eigen kracht en aanspreken van het eigen netwerk doet er toe maar is lang niet gemakkelijk, vraagt om bewustwording
- Niet alle ouders zijn bereid het eigen netwerk om hulp te vragen, dit vraagt meer tijd om ouders te mobiliseren
- Inzetten op informele netwerken is groeiend bij de professionals
- (V)echtscheidingen veel voorkomend
- Doorwijzen lijkt minder, intensiteit van 2e lijn lijkt minder, harde cijfers ontbreken nog
- Door anders te werken kan een deel van de zorgmeldingen naar BJZ (betreft cases waarbij men zich zorgen maakt over de veiligheid van het kind) voorkomen worden
- Soms behoefte aan andere inzet van zwaardere jeugdzorg wat beperkt mogelijk is vanwege huidige wet- en regelgeving.
- Er is vraag bij met name scholen om aan te kunnen sluiten bij de pilot, echter de huidige formatie voorziet hier niet in.

Geconcludeerd kan worden dat de opbrengsten positief zijn. Er is nog veel werk te doen maar de eerste 8 maanden van de pilot laten zien dat de ingeslagen weg een goed fundament biedt voor de inrichting van integrale jeugdhulp.

Visienota en toekomstmodel voor de jeugdhulp

Ondertussen is in de regio een visienota en toekomstmodel voor de jeugdhulp opgesteld. In dit toekomstmodel zijn jeugd-en gezinsteams opgenomen als centrale spil in de toekomstige jeugdhulp. Ervaringen uit de pilot generalisten hebben hieraan voeding gegeven, evenals ervaringen en inzichten uit andere regio's. Het idee is het huidige basisteam (als in de pilot) vanaf 2015 uit te breiden met ambulante functies van de huidige 2^e lijns jeugdzorg. Hiermee krijgt het team jeugd-en gezinswerkers meerdere deskundigheden in het team en vindt er een verschuiving plaats van de inzet van hulpverlening. Dit is niet alleen beter voor ouders en kinderen, maar heeft ook een substantieel kostenbesparend effect. Dit is essentieel omdat gemeenten van 2015 een budget voor de jeugdzorg krijgen wat met 15% gekort wordt (korting wordt gefaseerd in drie jaar doorgevoerd).

Verlenging en aansluiting nieuwe partners op het convenant generalisten

Voorgesteld wordt de pilot te verlengen voor het jaar 2014. Dit geeft continuïteit in de planvorming naar het nieuwe toekomstmodel. Tevens geeft dit de mogelijkheid om in 2014 nog meer ervaring op te doen en het huidige basisteam stapsgewijs uit te bouwen naar het nieuwe toekomstmodel.

De huidige partners moeten in oktober duidelijkheid hebben over de verlenging in 2014 vanwege de personele bezetting in de teams Jeugd-en gezinswerkers (verlenging tijdelijke contracten).

Nieuwe partners die gefaseerd gaan participeren in de pilot zijn gehouden aan het convenant generalisten, zij zullen het "protocol aansluiting nieuwe convenantpartners" d.d. 10-09-2013 ondertekenen.

Projectorganisatie decentralisatie jeugdzorg

De decentralisatie van de jeugdzorg is een omvangrijke operatie die ambtelijke capaciteit vraagt. Voor 2013 is er een projectorganisatie gerealiseerd met formatie voor een regionale projectleider, een communicatieadviseur, communicatiemiddelen en budget voor de inhuur van specifieke deskundigheden. Ook voor 2014 is deze projectorganisatie noodzakelijk.

Begroting en dekking:

Pilot generalisten	Bedrag	Leudal	N' weert	Weert
AMW-generalisten	€ 137.280	€ 49.421	€ 21.965	€ 65.894
BJZ-generalisten	€ 83.562	€ 30.082	€ 13.370	€ 40.110
BJZ werkbegeleiding	€ 13.041	€ 4.695	€ 2.087	€ 6.260
JGZ-generalist	€ 40.365	€ 14.531	€ 6.458	€ 19.375
MEE generalist	€ 21.520	€ 7.747	€ 3.443	€ 10.330
aansturing werkbegeleiding	€ 66.240	€ 23.846	€ 10.598	€ 31.795
scholing	€ 5.000	€ 1.800	€ 800	€ 2.400
telefonie ICT	€ 5.000	€ 1.800	€ 800	€ 2.400
Subtotaal	€ 372.008	€ 133.923	€ 59.521	€ 178.564

projectorganisatie	bedrag	Leudal	N'weert	Weert
projectleider 24 uur	€ 52.800	€ 19.008	€ 8.448	€ 25.344
communicatieadviseur 8uur	€ 15.400	€ 5.544	€ 2.464	€ 7.392
communicatiemiddelen	€ 5.000	€ 1.800	€ 800	€ 2.400
scholing, congres	€ 5.000	€ 1.800	€ 800	€ 2.400
deskundigheid inkopen	€ 10.000	€ 3.600	€ 1.600	€ 4.800
Subtotaal	€ 88.200	€ 31.752	€ 14.112	€ 42.336

Aandeel Weert

Pilot generalisten	€ 178.564
Projectorganisatie	€ 42.336
Totaal	€ 220.900

Dekking:

Extra ontvangen invoeringskosten 2013 (overhevelen naar 2014)	€ 75.875
Invoeringskosten 2014	€ 20.057
Reguliere begroting post signalering (7160001-6343031)	€ 15.000
Reguliere begroting post pedagogische hulp (7160001-6343032)	€ 50.000
Algemene middelen (zie onderstaande toelichting)	€ 62.000
Totaal	€ 222.932

Toelichting op de dekking:

- Invoeringskosten:
Het rijk heeft in 2013 invoeringskosten ter beschikking gesteld voor de decentralisatie van de jeugdzorg, dit was € 27.000,- . Middels de mei-circulaire van 2013 is duidelijk geworden dat dit bedrag is opgehoogd met € 75.875,-
Voor 2014 heeft het rijk € 20.057,- beschikbaar gesteld.
- Algemene middelen:
Er vallen extra middelen vrij vanuit de voorziening vennootschapbelasting bij het algemeen maatschappelijk werk. Een bedrag van € 105.653,- van het algemeen maatschappelijk werk komt in 2013 ten goede van het rekeningresultaat. Voorgesteld wordt hiervan € 62.000,- beschikbaar te stellen voor verlenging van de pilot generalisten in 2014. Er wordt dan wel vooruit gelopen op de bestemming van het rekeningresultaat 2013.
Een andere financiering is de reserve "sociaal maatschappelijke doeleinden".
De pilot generalisten voldoet aan de criteria voor de beschikking over de reserve "sociaal maatschappelijke doeleinden". Het betreft beleidsveld WMO, de doelgroep is jongeren van 0-23, het is een experimentele projectmatige inzet. In de reserve "sociaal maatschappelijke doeleinden" resteert na een eventuele uitgave van € 62.000,- een bedrag van € 745.470,02.
Een derde financiering is de € 62.000,- ten laste te brengen van de post onvoorzien 2013 en 2014. Voor 2013 is nog een budget van € 13.845 en voor 2014 € 62.403 beschikbaar.

Structurele financiering zal vanaf 2015 uit de dan beschikbare middelen voor de jeugdhulp komen. Op dit moment is het historisch budget voor de gemeente Weert geraamd op € 9.700.000,-. Dit is niet het bedrag wat de gemeente Weert daadwerkelijk zal ontvangen in 2015. Het exacte bedrag wordt bekend middels de meicirculaire van 2014.

Kanttekeningen:

Geen

JURIDISCHE GEVOLGEN (o.a. FATALE TERMIJNEN/HANDHAVING)

De pilot heeft een juridische basis met het afgesloten convenant generalisten. Partners die gefaseerd zullen aansluiten bij de pilot zijn gehouden aan het convenant.

FINANCIËLE EN PERSONELE GEVOLGEN

Zie bovenstaand

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Voor wie is dit advies van belang?:

❖ Organisaties/Instellingen

Nadere specificatie: Organisaties die betrokken zijn bij het Centrum voor Jeugd en Gezin

Geadviseerd wordt de volgende communicatie-instrumenten te gebruiken:

❖ Brief

Geadviseerd wordt de volgende participatie-instrumenten te gebruiken:

❖ Niet van toepassing

OVERLEG GEVOERD MET

Intern:

Juridisch medewerker, financieel consulent

Extern:

Partners uit de jeugdzorg

BIJLAGEN

Openbaar:

Tussenevaluatie pilot generalisten westelijk Midden-Limburg

Niet-openbaar:

Niet van toepassing

Vergadering van de gemeenteraad van 30 oktober 2013

Portefeuillehouder : H.W.J. Coolen

Behandelend ambtenaar : Gonnie Poell

Nummer raadsvoorstel: RAD-000884

Doorkiesnummer : (0495) 575 491

Agendapunt: -

ONDERWERP

Pilot generalisten in het kader van de decentralisatie Jeugdzorg

AANLEIDING EN DOELSTELLING

Gemeenten worden per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de Jeugdzorg. Deze decentralisatie van de jeugdzorg is een majeure overheveling van taken. Uw gemeenteraad heeft op 30-05-2012 de uitgangspuntennotitie decentralisatie Jeugdzorg vastgesteld. In deze notitie is opgenomen dat de gemeenten Leudal, Nederweert en Weert een pilot generalisten starten als voorbereiding op de decentralisatie van de jeugdzorg.

Pilot generalisten:

De pilot generalisten is gestart in november 2012 en ondergebracht bij het Centrum voor jeugd en gezin (CJG). Het doel is hulpverlening voor ouders en kinderen integraal te organiseren zodat ouders en kinderen eerder en sneller geholpen worden. Uiteindelijk dient de inzet van zware jeugdzorg te verminderen (lange termijn resultaat). Inhoud van de pilot: een team van jeugd- en gezinswerkers werkt vanuit het CJG met ouders en kinderen. Zij zijn hulpverlenend met als basishouding werken vanuit ouderperspectief, inzetten op eigen kracht van mensen en inzetten informele netwerken. Men werkt op scholen en in instellingen voor kinderopvang. Doel is dat ze eerder en sneller ouders ondersteunen. Ook halen ze specialistische hulp erbij als dat nodig is. De pilot heeft voor 2013 subsidie van de Provincie Limburg gekregen.

PROBLEEMSTELLING

Evaluatie

De periode november 2012 t/m juni 2013 van de pilot is tussentijds geëvalueerd, het verslag daarvan is op de gebruikelijke wijze ter inzage gelegd. Samengevat geeft dit het volgende beeld:

- Hulpverleners kunnen breed en integraal hulp geven
- Scholen zien dat ouders en kinderen eerder en sneller geholpen worden
- Inzetten op eigen kracht en aanspreken van het eigen netwerk doet er toe maar is lang niet gemakkelijk, vraagt om bewustwording
- Niet alle ouders zijn bereid het eigen netwerk om hulp te vragen, dit vraagt meer tijd om ouders te mobiliseren. Als het eigen netwerk wel wordt gevraagd is dit ondersteunend
- Inzetten op informele netwerken is groeiend bij de professionals
- (V)echtscheidingen veel voorkomend
- Doorwijzen lijkt minder, intensiteit van 2e lijn lijkt minder, harde cijfers ontbreken nog
- Door anders te werken kan een deel van de zorgmeldingen naar BJZ (betreft cases waarbij men zich zorgen maakt over de veiligheid van het kind) voorkomen worden
- Soms behoefte aan andere inzet van zwaardere jeugdzorg wat beperkt mogelijk is vanwege huidige wet- en regelgeving.
- Er is vraag bij met name scholen om aan te kunnen sluiten bij de pilot, echter de huidige formatie voorziet hier niet in.

Geconcludeerd kan worden dat de opbrengsten positief zijn. Er is nog veel werk te doen maar de eerste 8 maanden van de pilot laten zien dat de ingeslagen weg een goed fundament biedt voor de inrichting van integrale jeugdhulp.

Visienota en toekomstmodel voor de jeugdhulp

Ondertussen is in de regio een Visienota en toekomstmodel voor de jeugdhulp opgesteld. Deze Visienota is bij afzonderlijk voorstel aan uw raad voorgelegd ter vaststelling.

In dit toekomstmodel zijn jeugd-en gezinsteams opgenomen als centrale spil in de toekomstige jeugdhulp. Ervaringen uit de pilot hebben hieraan voeding gegeven, evenals ervaringen en inzichten uit andere regio's. Het idee is het huidige basisteam (als in de pilot) vanaf 2015 uit te breiden met ambulante functies van de huidige 2^e lijns jeugdzorg. Hiermee krijgt het team jeugd- en gezinswerkers meerdere deskundigheden in het team en vindt er een verschuiving plaats van de inzet van hulpverlening van zwaar naar meer voorliggend. Dit is niet alleen beter voor ouders en kinderen, maar heeft ook een substantieel kostenbesparend effect. Dit is essentieel omdat gemeenten vanaf 2015 een budget voor de jeugdzorg krijgen wat met 15% gekort wordt (korting wordt gefaseerd in drie jaar doorgevoerd).

OPLOSSINGSRICHTINGEN

Verlenging van de pilot

Wij willen de pilot verlengen voor het jaar 2014. Dit geeft continuïteit in de planvorming naar het nieuwe toekomstmodel. Tevens geeft dit de mogelijkheid om in 2014 nog meer ervaring op te doen en het huidige basisteam stapsgewijs uit te bouwen naar het nieuwe toekomstmodel.

De huidige partners moeten in oktober duidelijkheid hebben over de verlenging in 2014 vanwege de personele bezetting in de teams jeugd-en gezinswerkers (verlenging tijdelijke contracten).

In de reguliere begroting zijn onvoldoende middelen om de volledige pilot voor 2014 te financieren, er is een tekort van € 62.000,-. Er vallen extra middelen vrij vanuit de voorziening vennootschapbelasting bij het algemeen maatschappelijk werk. Een bedrag van € 105.653,- van het algemeen maatschappelijk werk komt in 2013 ten goede van het rekeningresultaat. Voorgesteld wordt € 62.000,- beschikbaar te stellen voor verlenging van de pilot generalisten in 2014. Er wordt dan wel vooruit gelopen op de bestemming van het rekeningresultaat 2013.

Een andere financiering is de reserve "sociaal maatschappelijke doeleinden".

De pilot generalisten voldoet aan de criteria voor de beschikking over de reserve "sociaal maatschappelijke doeleinden". Het betreft beleidsveld WMO, de doelgroep is jongeren van 0-23, het is een experimentele projectmatige inzet. In de reserve "sociaal maatschappelijke doeleinden" resteert na een eventuele uitgave van € 62.000,- een bedrag van € 745.470,02.

Een derde financiering is de € 62.000,- ten laste te brengen van de post onvoorzien 2013 en 2014. Voor 2013 is nog een budget van € 13.845 en voor 2014 € 62.403 beschikbaar.

Structurele financiering zal vanaf 2015 uit de dan beschikbare middelen voor de jeugdhulp komen. Op dit moment is het historisch budget voor de gemeente Weert geraamd op € 9.700.000,-. Dit is niet het bedrag wat de gemeente Weert daadwerkelijk zal ontvangen in 2015. Het exacte bedrag wordt bekend middels de meicirculaire van 2014.

COMMUNICATIE

Na uw instemming zal gecommuniceerd worden met de partners van de pilot generalisten.

EVALUATIE

De pilot generalisten zal in december geëvalueerd worden. Op dit moment is een tussenevaluatie beschikbaar. Deze ligt op de gebruikelijke wijze voor u ter inzage.

ADVIES RAADSCOMMISSIE

VOORSTEL COLLEGE

Instemmen met het voorstel om incidenteel € 62.000 ten laste te brengen van de algemene middelen voor verlenging van de pilot generalisten in 2014.

Bijbehorend ontwerpraadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Weert,
de secretaris, de burgemeester,

M.H.F. Knaapen

A.A.M.M. Heijmans

Nummer raadsvoorstel: RAD-000884

RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Weert,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 september 2013;

b e s l u i t :

incidenteel € 62.000,- beschikbaar te stellen voor de pilot generalisten in 2014 ten laste van de algemene middelen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 30 oktober 2013.

De griffier,

De voorzitter,

M.H.R.M. Wolfs-Corten

A.A.M.M. Heijmans

Samen zorgen voor de jeugd

**Tussen-evaluatie
pilot generalisten,
jeugd- en gezinswerkers**

november 2012 – juni 2013

Gemeente **leudal**

provincie limburg

Samenvatting Pilot generalisten, de jeugd-en gezinswerkers

De drie gemeente Leudal, Nederweert en Weert bereiden zich voor op de decentralisatie van jeugdzorg, onder andere door te experimenteren met een nieuwe zorgstructuur. Hiertoe is het Centrum voor Jeugd en Gezin uitgebreid met een team jeugd-en gezinswerkers met een subsidie van de provincie Limburg.

Taken en rollen van de jeugd-en gezinswerkers:

1. Ondersteuner bij opvoed- of hulpvragen van ouders en kinderen
2. Partnership met ouders en jeugdigen vormgeven: perspectief van ouders en jeugdigen als vertrekpunt nemen, inzetten op de eigen kracht en het eigen netwerk, werken met 1gezin1plan.
3. Specialistische zorg erbij halen, direct als dat nodig is, zo kort als kan, zo zwaar als nodig.
4. Ondersteuner van pedagogische basisvoorzieningen zoals de jeugdgezondheidszorg, de kinderopvang en de scholen.

De pilot is gestart in november 2012 en loopt tot december 2013.

De eerste 8 maanden (november 2012 tot en met juni 2013) zijn aan de hand van enquêtes en dialogen geëvalueerd.

Dit rapport geeft de eerste resultaten weer. Belangrijkste conclusies zijn:

- Cijfersmateriaal ontbreekt nog, er zijn problemen de juiste gegevens op de juiste wijze uit de registratie te krijgen.
- Het vormgeven van partnership met ouders heeft positieve effecten. Ouders voelen zich serieus genomen, trajecten sluiten aan bij behoefte van ouders en jeugdigen.
- Inzetten op eigen kracht van ouders is meestal mogelijk. Als het lukt om de eigen kracht te versterken heeft dit een positief effect, ouders houden eigen regie, er is herstel van het gewone leven, ouders houden verantwoordelijkheid.
- Het inzetten van het eigen netwerk van ouders is nog wat onwennig, maar in veel situaties mogelijk, als het lukt is het ondersteunend aan het gezin.
- Niet alle ouders willen het eigen netwerk inzetten of aangesproken worden op eigen kracht. En een deel van de ouders kan of wil niet meewerken of meebewegen.
- Specifiek wordt de groep hulpvragers benoemd waarbij sprake is van ernstige vechtscheidingen. Hier ontstaat met regelmaat handelingsverlegenheid.
- Bij de jeugd- en gezinswerkers staat soms de nieuwe basishouding onder druk: flinke caseload, complexiteit van problemen, mogelijkheden van ketenpartners maken dat men dan terug gaat naar de "oude" patronen.
- Jeugd-en Gezinswerkers geven aan dat inzet op eigen kracht en inzetten eigen netwerken om bewustwording vraagt, het is in feite een cultuuromslag (het gaat niet vanzelf).
- De scholen zijn tevreden over de ondersteuning, ze noemen het preventief (ouders worden eerder geholpen), zorgt voor korte lijnen, schakel tussen thuis en school.
- Bij de meeste cases was inzet van specialistische hulp niet nodig. Een enkele specialist is soms van mening dat ze eerder betrokken hadden moeten worden.
- De consultatie functie van specialisten naar de jeugd-en gezinswerkers is voor verbetering vatbaar. Er wordt goed mee gedacht maar het voegt niet altijd iets toe.
- Er is behoefte aan eerdere tussentijdse consultatie van de specialist zodat sneller gewerkt kan worden. Bovendien zorgen onduidelijkheden rond de mandatering ervoor dat specialisten terug moeten naar hun eigen organisatie. Hiermee gaat kostbare tijd verloren.
- Jeugd-en gezinswerkers vragen op een aantal gebieden meer bagage: omgaan met vechtscheidingen en kennis over psychopathologie.

Voorlopige conclusies en aandachtspunten voor de komende periode (juli – dec. 2013):

- De basishouding in het werken van de jeugd-en gezinswerkers is haalbaar en heeft een positief effect op de gezinnen.
- Het inzetten op eigen kracht en informele netwerken vraagt tijd, aandacht en bewustwording van zowel de ouders als de jeugd-en gezinswerkers.
- De ondersteuning in de pedagogische basisvoorzieningen is succesvol, vooral in de scholen. In de ondersteuning van de kinderopvang en de jeugdgezondheidszorg liggen verbeterpunten (vooral in de samenwerkingsstructuur)
- De structuur en de wederzijdse verwachtingen in de samenwerking tussen jeugd-en gezinswerkers en specialisten is voor verbetering vatbaar.
- Er is behoefte aan deskundigheidsbevordering.
- Er ontbreekt nog informatie over de samenwerking met de huisartsen.
- Er moet geïnvesteerd worden in het beschikbaar krijgen van gegevens.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.....	4
2. Opzet en methodiek van de evaluatie	5
3. Het versterken van de pedagogische omgeving.....	5
3.1 Het ontwikkelen van de eigen kracht.....	6
3.2 De invloed van de nieuwe basishouding op de ondersteuningsrelatie en het ondersteuningstraject	6
3.3 Partnerships tussen jeugd- en gezinswerkers en ouders/jeugdigen.....	7
3.4 De ondersteuning van pedagogische basisvoorzieningen door jeugd- en gezinswerkers	7
3.5 De invloed op ketenpartners	7
3.6 Tevredenheid hulpvragers.....	8
4. Vernieuwing van de zorgstructuur	8
4.1 Vragen die de generalisten zelf kunnen afhandelen	8
4.2 Vragen waarbij de hulp van specialisten nodig is.....	9
4.3 Bepalen wanneer specialistische hulp nodig is	9
4.4 De duur van specialistische hulp	10
4.5 Het aantal zorgmeldingen bij BJZ.....	10
4.6 De aansluiting van de ondersteuning tussen thuis en school.....	10
5. De rollen van de jeugd- en gezinswerkers	10
5.1 De grenzen voor de jeugd- en gezinswerker t.a.v. (praktische) ondersteuning.....	10
5.2 De voor- en nadelen voor de verschillende moederorganisaties	11
5.3 Vormen van aansturing en werkbegeleiding	11
5.4 Competenties van jeugd- en gezinswerkers.....	12
6. De organisatiestructuur.....	12
6.1 Types CJG-consulenten.....	12
6.2 AWBZ en Wmo	12

1. Inleiding

De drie gemeenten in westelijk Midden-Limburg hebben in de Uitgangspuntennotitie Decentralisatie Jeugdzorg (2012) vastgelegd te gaan investeren in het versterken van de kwaliteit van de pedagogische leefomgeving en het realiseren van een samenhangende zorgstructuur. De nadruk ligt hierbij op het bieden van ondersteuning aan ouders en verzorgers, zonder daarbij taken zelf over te nemen. Opvoeden overnemen gebeurt uiteraard wel wanneer dit noodzakelijk is.

Het model achter de nieuwe zorgstructuur kent drie compartimenten:

1. opvoeden versterken (versterking van de pedagogische omgeving incl. de basisvoorzieningen,
2. versterking ondersteunen (intensievere vormen van hulp zoals ambulante hulp, deeltijd residentiële hulp etc.) waarbij de focus ligt op het in standhouden en versterken van de oorspronkelijke sociale context,
3. opvoeden overnemen; de opvoeding wordt geheel of gedeeltelijk overgenomen, bijvoorbeeld bij fulltime dagbehandeling, pleegzorg of gesloten plaatsingen.

In dit model heeft de zogenaamde generalist, oftewel de jeugd- en gezinswerker, een belangrijke rol. Dit geldt met name voor het eerste compartiment. De jeugd- en gezinswerker is een generalist en opereert als dé begeleider van een gezin. Hij of zij coördineert alle activiteiten en interventies waarbij niet het aanbod, maar de behoefte en mogelijkheden van ouders en jeugdigen het aangrijpingspunt vormen. De begeleider signaleert problemen, biedt kortdurende pedagogische steun, haalt waar nodig specialisten erbij en coördineert de zorg (1e en 2e compartiment). De begeleider kan terugvallen op een multidisciplinair team waarvan hij/zij onderdeel uitmaakt en op een pedagogisch kennisnetwerk dat hem op methodisch gebied kan ondersteunen. Waar nodig wordt specialistische hulp ingeschakeld. De specialist, bijvoorbeeld op het gebied van psychiatrie of verslavingszorg, ondersteunt de jeugd- en gezinswerker en biedt specifieke intensieve zorg.

De drie gemeenten in westelijk Midden-Limburg (Leudal, Nederweert, Weert) zijn begonnen aan een pilot waarin jeugd- en gezinswerkers de gelegenheid krijgen om de nieuwe werkwijze in de praktijk te brengen. In dit rapport wordt, voor het eerst na de start van het project, een evaluatie gemaakt van de pilot generalisten. Daarbij is gebruik gemaakt van zowel enquêtes als dialogen met de diverse betrokkenen. Het betreft hier geen wetenschappelijk onderzoek.

Op dit moment ontbreken de benodigde harde gegevens nog. De evaluatie is voornamelijk gebaseerd op meningen. In dit rapport wordt daarom niet te ver ingegaan op specifieke cijfers. In plaats daarvan wordt het functioneren van de pilot generalisten in grote lijnen geschetst, waarbij de resultaten verhalend worden toegelicht. De periode waarop deze evaluatie van toepassing is, loopt van november tot en met juni 2013.

De jeugd- en gezinswerker vervult (binnen de eerste twee compartimenten) de volgende rollen en taken:

Opvoeden versterken

De jeugd- en gezinswerker als partner van ouders en/ of jeugdigen (partnership).

Basishouding van de jeugd- en gezinswerker: de ouders en de jeugdige als vertrekpunt nemen, het activeren en versterken van de eigen kracht van een gezin en de sociale omgeving. Ouders en/of jeugdigen zijn partners in een traject en hebben hier ook een duidelijke eigen rol in. De jeugd- en gezinswerker ondersteunt ouders en/of jeugdigen hierin volgens de methodiek van 1Gezin1Plan. Bij het aanspreken van de eigen kracht kunnen verschillende werkvormen ingezet worden.

De jeugd- en gezinswerker als 'eerste ondersteuner bij opvoed- of hulpvragen'.

De jeugd- en gezinswerker biedt alle ondersteuning en hulpverlening die nodig is voor het gezin en/of de jeugdigen en voor zover de jeugd- en gezinswerker dit te bieden heeft. Waar nodig haalt de jeugd- en gezinswerker er een specialist bij. Hij/ zij is de centrale figuur in het hulpverleningsproces en kan een breed scala van vragen/ problemen zelf met de hulpvrager aanpakken. De jeugd- en gezinswerker kan ook groepsaanbod verzorgen.

Jeugd- en gezinswerker als ondersteuner van pedagogische basisvoorzieningen

De jeugd- en gezinswerker ondersteunt de professionals of vrijwilligers van de pedagogische basisvoorzieningen en gaat binnen de pedagogische basisvoorzieningen in gesprek met ouders. Denk hierbij aan kinderopvang, onderwijs, verenigingen, welzijnswerk etc

Versterken ondersteunen

De jeugd- en gezinswerker betreft de (specialistische) zorg bij het gezin als dat nodig is. Mocht er andere ondersteuning nodig zijn dan de jeugd- en gezinswerker kan geven zorgt de jeugd- en gezinswerker voor inzet van (specialistische) hulp. Deze hulp wordt zo dicht bij huis en zo kort als mogelijk ingezet. De specialist is ondersteunend aan de jeugd- en gezinswerker. De jeugd- en gezinswerker blijft betrokken bij het gezin als eerste begeleider.

Indien ouders (tijdelijk) niet in staat zijn om de regie te houden over meerdere hulpverleningstrajecten zal de jeugd- en gezinswerker coördinatie van zorg organiseren

2. Opzet en methodiek van de evaluatie

In dit rapport wordt bekeken of het werken met jeugd- en gezinswerkers een geschikte werkwijze is en of zij ook bijdragen aan het versterken van de pedagogische omgeving. Om hier een zo duidelijk mogelijk beeld van te krijgen, is aan de betrokkenen gevraagd om enquêtes in te vullen. Deze enquêtes zijn in overleg met het NJi opgesteld en specifiek toegespitst op de verschillende doelgroepen. Er is gebruik gemaakt van aparte enquêtes voor de jeugd- en gezinswerkers, ouders/verzorgers, jeugdigen, ketenpartners, specialisten, medewerkers van pedagogische basisvoorzieningen, werkbegeleiders, een projectleider en een manager van een moederorganisatie (BJZ). Hierbij moet worden opgemerkt dat het totaal aantal ondervraagden vooralsnog beperkt is. Omdat ook de respons in een aantal van deze enquêtes te wensen overlaat, is daarnaast ook de dialoog met de verschillende betrokkenen opgezocht. De dialogen komen niet alleen de betrouwbaarheid van het onderzoek ten goede, maar bieden ook een kans om dieper op enkele zaken in te gaan.

Als uitgangspunt voor de evaluatie van de pilot is de volgende hoofdvraag geformuleerd:
Draagt het werken met generalisten (...) bij aan de versterking van de pedagogische omgeving en de beoogde nieuwe zorgstructuur, specifiek het eerste compartiment "opvoeden ondersteunen" en het organiseren van specialistische hulp in het tweede compartiment "versterking ondersteunen"?

De bovenstaande hoofdvraag is uitgesplitst naar de volgende deelvragen:

1. *Kunnen het gezin en de verdere pedagogische omgeving door jeugd- en gezinswerkers versterkt worden?*
2. *Kan de zorgstructuur, specifiek het eerste compartiment "opvoeden ondersteunen" en het organiseren van specialistische hulp in het tweede compartiment "versterking ondersteunen", door jeugd- en gezinswerkers naar tevredenheid van hulpvrager, professionals en gemeenten vernieuwd worden?*
3. *Onder welke voorwaarden kunnen de jeugd- en gezinswerkers de beschreven vier rollen invullen?*
4. *Welk effect heeft de inzet van jeugd- en gezinswerkers op de organisatiestructuur van het huidige CJG en op de andere sociale domeinen (awbz-begeleiding en werken naar vermogen)?*

De vier deelvragen worden in dit rapport, ieder in een afzonderlijk hoofdstuk, zo goed mogelijk beantwoord. Als basis hiervoor zijn de deelvragen nader geoperationaliseerd in een aantal onderzoeksvragen. De onderzoeksvragen zijn in de enquêtes voorgelegd aan de respondenten. Waar nodig worden in dit rapport verder ingegaan op specifieke onderzoeksvragen.

3. Het versterken van de pedagogische omgeving

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de volgende deelvraag:

"Kunnen het gezin en de verdere pedagogische omgeving door jeugd- en gezinswerkers versterkt worden?"

Het versterken van de pedagogische omgeving is een van de grondbeginselen van de nieuwe, gewenste zorgstructuur. Om de geformuleerde deelvraag beter te kunnen beantwoorden, is het versterken van de pedagogische omgeving opgesplitst in verschillende deelaspecten. Deze deelaspecten worden in de volgende paragrafen afzonderlijk behandeld.

3.1 Het ontwikkelen van de eigen kracht

Een belangrijk onderdeel van het versterken van de pedagogische omgeving is het ontwikkelen van de eigen kracht van ouders en jeugdigen. In de pilot is onderzocht wat de invloed van de jeugd- en gezinswerkers daarbij is geweest. Hierbij zijn twee verschillende aspecten van het werk van de jeugd- en gezinswerkers nader bekeken. Enerzijds is bekeken hoe vorm is gegeven aan de werkwijze 1gezin 1plan. Anderzijds is direct gevraagd of ouders en jeugdigen in hun eigen kracht zijn versterkt.

Het merendeel van de ouders en jeugdigen geeft aan dat zij zelf de regie hebben gevoerd over hun eigen traject, ook na de initiële fase. De jeugd- en gezinswerkers bevestigen dat zij ook geprobeerd hebben om de ouders en jeugdigen hiertoe in staat te stellen. Moeilijkheden ontstaan als ouders niet kunnen of willen meewerken. Dit is bijvoorbeeld het geval als er sprake is van onderlinge strijd tussen de ouders of als er wordt verwezen naar het gedwongen kader.

In enkele andere gevallen waren de ouders niet bereid om mee te werken. In ongeveer de helft van de casussen is een gezinsplan gemaakt, al dan niet volgens de methodiek van 1gezin1plan. Belangrijke elementen uit deze methodiek zijn ook ingezet bij het versterken van de eigen kracht van de ouders en jeugdigen. Zo zijn de doelen van de cliënten leidend geweest, is er ingezet op het herstel van het gewone leven, is er bijna altijd multisystemisch gewerkt en zijn de ondersteuningstrajecten in de meeste gevallen mede vormgegeven door de cliënt zelf. Drie kwart van de cliënten geeft dan ook aan zelfstandig verder te kunnen na de ondersteuning. De inzet van sociale netwerken is voor ouders en jeugd- en gezinswerkers echter vaak nog wel wat onwennig of (nog) niet nodig. Op dat gebied is nog winst te behalen.

3.2 De invloed van de nieuwe basishouding op de ondersteuningsrelatie en het ondersteuningstraject

Met de nieuwe werkwijze is ook een andere basishouding van de jeugd- en gezinswerkers gemoeid. De ouders worden als vertrekpunt genomen en er wordt ingezet op het activeren en versterken van de eigen kracht van het gezin en de sociale omgeving. De vraag is dan op welke manier, als daar sprake van is, deze nieuwe basishouding van invloed is op de ondersteuningsrelatie tussen hulpvragers en jeugd- en gezinswerkers en op het ondersteuningstraject in zijn geheel.

Uit de evaluatie van de pilot blijkt inderdaad dat de nieuwe basishouding een aantal positieve effecten heeft op de ondersteuningsrelatie en het ondersteuningstraject. Ouders voelen zich serieus genomen, trajecten sluiten aan bij de vragen en mogelijkheden van ouders en jongeren, en de cliënten kunnen na afronding veelal op eigen kracht verder. Dit beeld wordt ook door de jeugd- en gezinswerkers zelf bevestigd.

Het aanspreken op de eigen kracht gebeurt echter nog niet altijd maar is wel in bijna alle gevallen mogelijk. Volgens de jeugd- en gezinswerkers is het uitgaan van de eigen kracht vaak een kwestie van bewustwording. De jeugd- en gezinswerkers vervullen hierin een coachende rol. Enkele mogelijke struikelblokken zijn volle agenda's, de afhankelijkheid van netwerkpartners die ook niet snel kunnen handelen, de complexiteit van de casuïstiek en het tempo van de cliënt. Door de cliënt als vertrekpunt te nemen, voelt deze zich meer serieus genomen.

De inzet van sociale netwerken is in een kwart tot de helft van de gevallen mogelijk. Als reden hiervoor kan worden aangedragen dat het niet altijd nodig is om een beroep te doen op de bredere sociale omgeving. De betrokkenheid van de andere gezinsleden is echter wel vrijwel altijd bevorderlijk. Het betrekken van het sociale netwerk is dan ook door alle werkers als positief tot zeer positief ervaren. Cliënten vinden het echter vaak nog wel moeilijk om er in mee te gaan.

Het werken vanuit de nieuwe basisprincipes staat enigszins onder druk door de flinke caseload waarmee de jeugd- en gezinswerkers te maken krijgen, de complexiteit van de casussen en de mogelijkheden van de andere netwerkpartners. Ook het werken met ouders die eigenlijk niet mee willen werken of ouders die te maken hebben met (v)rechtscheidingsproblematieken, zet het toepassen van de basishouding in veel gevallen onder druk. Om de ingezette lijn verder door te trekken is het daarom nodig dat er verder geïnvesteerd wordt in een cultuurverandering binnen gemeenten en instellingen.

3.3 Partnerships tussen jeugd- en gezinswerkers en ouders/jeugdigen

Voor het versterken van de eigen kracht van het gezin en de sociale omgeving, is een zogenaamde partnership tussen de jeugd- en gezinswerkers en de ouders en/of de jeugdigen noodzakelijk. De vraag is of een dergelijke partnership, vanuit het perspectief van de jeugd- en gezinswerker, haalbaar is.

De jeugd- en gezinswerkers vermelden dat een partnership in driekwart van de gevallen haalbaar is. Zij geven aan dat trajecten hierdoor beter aansluiten op de behoeften van de hulpvrager. Bovendien kunnen cliënten hierdoor beter 'meegekregen worden' en draagt een partnership bij aan het versterken van de eigen kracht. Ouders en jongeren ervaren een partnership als positief. Zij hebben het gevoel dat de jeugd- en gezinswerker naast hen staat en dat beslissingen gezamenlijk genomen worden. Deze bevindingen sluiten aan bij de constatering rond het gebruik van de werkwijze 1gezin1plan, waarin eensgezinde besluitvorming ook als positief ervaren wordt. Partnership tussen cliënten en jeugd- en gezinswerkers wordt als belangrijk gezien bij het invulling geven aan de methodiek van 1gezin1plan. De betrokkenen geven aan dat er winst behaald kan worden door ouders als partner te zien, waardoor zij zelf ook een ander perspectief krijgen. Een partnership is echter niet in alle gevallen mogelijk. Sommige cliënten willen simpelweg niet meewerken. Ook als casussen het gedwongen kader raken worden partnership en de regierol van de ouders bemoeilijkt.

3.4 De ondersteuning van pedagogische basisvoorzieningen door jeugd- en gezinswerkers

Het is van belang dat de jeugd- en gezinswerkers de pedagogische basisvoorzieningen vroegtijdig, samenhangend en integraal ondersteunen. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat hulpverleningstrajecten aansluiten bij de behoeften van professionals en vrijwilligers die werkzaam zijn binnen de pedagogische basisvoorzieningen.

Uit de evaluaties blijkt ook dat de basisvoorzieningen naar tevredenheid ondersteund worden. Men is allereerst tevreden over de tijdigheid van de ondersteuning. In de meeste gevallen kunnen de ouders, de jeugdige en de medewerkers van de basisvoorziening zelfstandig verder na de inzet van de jeugd- en gezinswerker. De betrokkenheid van de jeugd- en gezinswerkers levert volgens de respondenten enkele voordelen op. Zo heeft hun inzet een preventieve functie, zorgt het voor kortere lijnen, voor effectiever, sneller werk en voor laagdrempeligheid. Ook vormen zij de schakel tussen thuis en school. Bovendien creëren zij draagvlak richting de ouders als de school problemen constateert. Ten slotte kan de jeugd- en gezinswerker de verbindende schakel zijn tussen onderwijs en jeugdzorg, ook als het passend onderwijs ingevoerd wordt.

Hoewel de jeugd- en gezinswerkers tevreden zijn over de samenwerking met scholen is er nog wel behoefte aan een verdere ondersteuning van het personeel van pedagogische basisvoorzieningen. Zo is er nog winst te behalen in het signaleren van bepaald gedrag door de leerkrachten breder te leren kijken. Daarnaast kunnen de pedagogische basisvoorzieningen soms zelf eerder preventiever te werk gaan. Ook rond de samenwerking met de kinderopvang kan nog vooruitgang geboekt worden. Medewerkers van de kinderopvang laten weten dat de samenwerkingsstructuur met de jeugdgezondheidszorg en de pilot nog onvoldoende duidelijk is, waardoor niet in alle gevallen helder is waar zij terecht kunnen.

3.5 De invloed op ketenpartners

Het werk van de jeugd- en gezinswerkers heeft logischerwijs ook invloed op de betrokken ketenpartners. In de evaluatie is meegenomen wat het effect is op de instroom, het aantal en het type vragen van ouders en/of jeugdigen en het aantal en het type vragen van jeugd- en gezinswerkers.

De jeugd- en gezinswerkers geven in een dialoogsessie aan dat ze er gedeeltelijk in geslaagd zijn de inzet van specialistische hulp terug te dringen. In veruit de meeste casussen is de inbreng van een specialist überhaupt niet nodig. In de gevallen waarin wel specialistische hulp noodzakelijk was, werd door de cliënten aangegeven dat de samenwerking positief verliep. De specialisten gingen hierbij snel en flexibel te werk. De jeugd- en gezinswerkers bleven hierbij doorgaans het aanspreekpunt, waarbij de cliënten aangeven het prettig te vinden om één aanspreekpunt te blijven houden.

De samenwerking tussen de generalisten en de specialisten kent echter ook een aantal belangrijke verbeterpunten. Zo werd door de jeugd- en gezinswerkers aangegeven dat de consultatiefunctie tussen de specialist en de generalist voor verbetering vatbaar is. Soms zouden specialisten weinig nieuws toevoegen aan het hulpverleningstraject. Ook is de uitwisseling van informatie niet altijd optimaal.

Twee derde van de ketenpartners geeft aan dat er evenwel een verschuiving is ten opzichte van de manier waarop er voorheen werd gewerkt. Een derde van de ketenpartners geeft daarbij aan dat de zij een meer dienstverlenende rol hebben gekregen. Waar er voorheen meer werd doorverwezen, heeft de ketenpartner nu vaker een consulterende en ondersteunende rol. Daarbij wordt ook opgemerkt dat de lijnen korter zijn en dat er een betere terugkoppeling is. De ketenpartners wijzen ook op de bredere manier van kijken en werken, de goede afstemming, de aanwezigheid van één ingang bij ouders, en de mogelijkheid om snel en vroegtijdig hulp in te zetten.

3.6 Tevredenheid hulpvragers

De nieuwe manier van werken leidt idealiter ook tot een grotere tevredenheid bij de hulpvragers. De ondervraagde ouders, jeugdigen en jeugd- en gezinswerkers reageerden overwegend positief op de vraag of de hulpvragers tevreden zijn met de nieuwe manier van werken. Hierbij wordt wederom gewezen op de aansluiting bij de behoefte van de cliënt en de werkrelatie tussen de hulpverlener en de cliënt. Aan de andere kant liet één cliënt zijn onvrede blijken door het hulpverleningstraject vroegtijdig af te breken. Er zijn echter geen redenen om aan te nemen dat dit voorval wijst op een structureel probleem.

4. Vernieuwing van de zorgstructuur

Bij de evaluatie van de pilot is ook bekeken in hoeverre er al een begin is gemaakt met de vernieuwing van de zorgstructuur. In deze nieuwe zorgstructuur is een belangrijke rol weggelegd voor de jeugd- en gezinswerkers. Zij moeten dan wel in staat worden gesteld om hun werk goed te doen. In dit hoofdstuk wordt daarom ook antwoord gegeven op de volgende deelvraag:

"Kan de zorgstructuur, specifiek het eerste compartiment "opvoeden ondersteunen" en het organiseren van specialistische hulp in het tweede compartiment "versterking ondersteunen", door jeugd- en gezinswerkers naar tevredenheid van hulpvragers, professionals en gemeenten vernieuwd worden?"

4.1 Vragen die de generalisten zelf kunnen afhandelen

Een wezenlijk onderdeel van de beoogde, nieuwe zorgstructuur is een grotere nadruk op de preventie van zwaardere zorg. Jeugd- en gezinswerkers moeten voorkomen dat er veel werk naar de specialisten gaat. Er is daarom gekeken of hulpvragers minder gebruik hebben gemaakt van specialistische voorzieningen en of het gebruik van die voorzieningen minder intensief is.

Uit de monitoring van de pilot blijkt inderdaad dat er in beperkte mate gebruik is gemaakt van de specialistische voorzieningen en ook dat het gebruik als minder intensief wordt ingeschat. Jeugd- en gezinswerkers geven daarbij aan dat zij vaak in staat zijn om de specialistische hulp te ontzien. Op enkele gebieden hebben zij echter nog wel wat meer bagage nodig. Het gaat dan bijvoorbeeld over omgangsbemiddeling en andere (v)chtscheidingsproblematieken, en om de benodigde kennis rond psychopathologie. De specialisten zijn op hun beurt ook ondervraagd, met name over de inzet van GGZ-specialisten, en laten weten dat zij inderdaad meer systeemversterkende inzet hebben gezien voordat er werd doorverwezen naar het specialistische veld. Zij merken daarbij wel op dat cliënten in sommige gevallen niet snel genoeg worden doorverwezen.

Er mag worden aangenomen dat de jeugd- en gezinswerkers voor een goede uitvoering van hun taken de ondersteuning van specialisten nodig hebben. Op de vraag of deze ondersteuning uit de verf is gekomen, geven de jeugd- en gezinswerkers gemengde antwoorden. Er is al eerder aangegeven dat de functie consultatie tussen de jeugd- en gezinswerker en de specialist minder positief beoordeeld wordt. In meerdere gevallen wordt daarbij aangegeven dat de specialist te

weinig bijdraagt en dat de samenwerking vaak moeizaam op gang komt. Overigens wordt de samenwerking, als deze eenmaal op gang is, voornamelijk als goed beoordeeld. De specialisten zelf reageren verschillend op de vraag of het CJG de spin-in-het-web functie kan vervullen. Zij zien in de toekomst in ieder geval een meer dienstverlenende rol voor zichzelf weggelegd. De jeugd- en gezinswerkers kunnen dan in het merendeel van de casussen als leidend figuur optreden.

Hoewel de jeugd- en gezinswerkers overwegend tevreden zijn over het meedenken van de specialisten, wordt aangegeven dat het handiger zou zijn om tussentijds beter te consulteren. Er zou dan sneller gewerkt kunnen worden. De afvaardigingsconstructie GGZ loopt momenteel niet goed. Deze werkt vertragend. Er kan niet meteen gehandeld worden. De specialisten zijn vaak uiteindelijk niet degenen die zelf met een gezin aan de slag gaan. Zij moeten vaak eerst terug naar de eigen organisatie en lopen dan tegen de huidige regelgeving en de bestaande organisatiestructuren aan. Deze gang van zaken wordt in de hand gewerkt door het feit dat de pilot nog in ontwikkeling is. Om die reden zijn de wederzijdse verwachtingen nog niet altijd helemaal helder. Het 'out-of-the-box' denken wordt hierdoor sterk bemoeilijkt. Jeugd- en gezinswerkers geven aan dat het soms handiger is om rondom een casus rechtstreeks te bellen met de specialist die ze nodig denken te hebben. Er moet opgemerkt worden dat het bepalen of een casus naar het casuoverleg gaat wel soepel verloopt.

4.2 Vragen waarbij de hulp van specialisten nodig is

In de vernieuwde zorgstructuur is het de bedoeling dat de generalisten een groter deel van de vraagstukken zelf oplossen. Dit betekent logischerwijs dat er minder zou moeten worden doorverwezen naar specialisten. In de evaluatie van de pilot is daarom bekeken welk aandeel van de vragen ondersteuning van specialisten behoeft.

Uit het onderzoek blijkt inderdaad dat er minder gebruik is gemaakt van specialistische voorzieningen. Bovendien is het gebruik ook minder intensief. Voor de vragen waarbij er wel specialistische zorg nodig is of wanneer consultatie nodig is, is samenwerking tussen het CJG (de jeugd- en gezinswerkers) en de specialisten noodzakelijk. De jeugd- en gezinswerker blijft hierbij dan het aanspreekpunt. De respondenten geven aan dat de afstemming en de samenwerking over het algemeen goed verloopt. Zoals gezegd blijft de kwaliteit van de consultatiefunctie hier nog wat bij achter. Verbeteringen hierin zijn noodzakelijk. Een goede consultatiefunctie is namelijk nodig om een goede invulling te geven aan de spilfunctie van het CJG. De jeugd- en gezinswerkers geven aan dat een ontoereikende ondersteuning er vaak toe leidt dat zij opgehouden worden in hun werkzaamheden. De specialisten zelf geven echter aan dat zij positief zijn over de jeugd- en gezinswerker als leidend figuur en dat zij een verschuiving zien naar een meer dienstverlenende rol ten behoeve van de jeugd- en gezinswerker.

4.3 Bepalen wanneer specialistische hulp nodig is

Het terugdringen van het gebruik van specialistische hulp behoeft uiteraard de nodige richtlijnen. In de evaluatie van de pilot is ook bekeken op grond waarvan wordt bepaald of specialistische inzet uiteindelijk nodig is. In de nieuwe zorgstructuur wordt specialistische zorg georganiseerd en gecoördineerd vanuit het CJG, met gebruikmaking van een SMART-werkproces. 70% van de ondervraagde jeugd- en gezinswerkers vindt dit werkproces het juiste instrument hiervoor. Onder de specialisten heerst er meer verdeeldheid. De ene helft vindt het werkproces geschikt, de andere helft niet. Er wordt daarbij vermeld dat het waarschijnlijk beter is om te beslissen nadat een casus is besproken in het specialistenoverleg. De specialisten vinden het ook lastig om te bepalen of er hulp nodig is, en of deze op tijd ingezet wordt, omdat men niet precies weet wat er op eerdere momenten is gebeurd. Over de frequentie van structureel overleg zijn de specialisten echter overwegend tevreden. Ook over de digitale consultatie van specialisten door jeugd- en gezinswerkers zijn de meesten tevreden, al wordt hier nog niet erg veel gebruik van gemaakt.

De ketenpartners, werkbegeleiders en projectleider zijn ook overwegend tevreden over het geïmplementeerde werkproces. Ze geven aan dat het proces al doende, vanuit het gedachtegoed van de pilot, ontwikkeld en gecommuniceerd is. De projectleider meldt bovendien dat er inmiddels ook formats ontwikkeld zijn om de kwaliteit te waarborgen. Hierbij staan samenspraak en transparantie voorop.

4.4 De duur van specialistische hulp

Zoals vermeld is er een afname van het aantal en de intensiteit van specialistische hulp te bespeuren. Daarbij zijn de specialisten in het merendeel van de situaties tevreden over het moment waarin specialistische hulp wordt ingeschakeld. In sommige gevallen geven zij echter aan meer te kunnen betekenen in een casus. In 14% van de gevallen werd echter aangegeven dat casussen te lang bij het CJG blijven alvorens ze doorverwezen worden.

4.5 Het aantal zorgmeldingen bij BJJ

De inzet van de jeugd- en gezinswerkers zou ertoe moeten leiden dat het aantal zorgmeldingen bij BJJ afneemt. Onderstaand vind u een overzicht van het aantal en de afkomst van zorgmeldingen bij BJJ.

Maand	2010						2011						2012						2013			
	1	2	3	4	11	12	1	2	3	4	11	12	1	2	3	4	11	12	1	2	3	4
Leudal	x	3	4	3	2	1	2	x	2	1	1	3	4	4	3	4	1	5	6	7	4	7
Nederweert	1	6	1	1	2	3	x	1	x	1	2	1	x	1	x	x	2	4	1	x	2	x
Weert	x	1	2	8	1	3	10	4	6	x	1	7	1	6	4	4	2	1	17	3	6	10
totaal	1	10	7	12	5	7	12	5	8	2	4	11	5	11	7	8	5	10	24	10	12	9

Aantal en afkomst zorgmeldingen BJJ: maanden januari, februari, maart, april, november, december

BJZ heeft de zorgmeldingen van 2013 geanalyseerd. Ongeveer de helft is afkomstig van de politie en de overige van de zorgaanbieder, woningbouwvereniging (i.v.m. huisuitzetting vanwege huurachterstand of hennepplantage) ziekenhuis en de pilot.

Een uiteenzetting van de aard van de meldingen laat zien dat verreweg het grootste gedeelte van de meldingen betrekking heeft op huiselijk geweld (45%). Voor de rest laten de meldingen een versnipperd beeld zien. BJJ schrijft de stijging in het totaal aantal zorgmeldingen gedeeltelijk toe aan een stijging in het aantal (dreigende) uithuiszettingen. De totale stijging in het aantal zorgmeldingen valt echter niet helemaal te verklaren. Het registratiesysteem van Bureau Jeugdzorg maakt dit momenteel niet mogelijk. Dit vraagt nader onderzoek.

4.6 De aansluiting van de ondersteuning tussen thuis en school

Daar waar het relevant is, geven ouders en jeugdigen aan dat de aansluiting tussen school en thuis voldoende is. De jeugd- en gezinswerkers delen deze mening. Zij merken daarbij wel op dat er in 90% van de casussen geen sprake was van hulp op school. Onder de specialisten zijn de meningen verdeeld. Slechts drie van de zeven specialisten hebben ervaring met hulp die zowel binnen de schoolsituatie als de thuissituatie verleend wordt. Één van hen laat weten dat deze hulp meestal aansluit. De andere twee geven aan dat de aansluiting soms wel en soms niet goed is. Zij geven aan dat het belangrijk is dat er duidelijk bepaald wordt wat er moet worden opgepakt door de schoolse begeleiders en wat er moet worden opgepakt door de generalist.

5. De rollen van de jeugd- en gezinswerkers

Zoals gezegd nemen de jeugd- en gezinswerkers in de nieuwe zorgstructuur een centrale positie in. In de inleiding zijn vier van hun centrale rollen en taken beschreven. In dit hoofdstuk wordt de invulling van deze rollen en taken nader bekeken. De deelvraag waarop in dit hoofdstuk antwoord moet worden gegeven is dan ook:

"Onder welke voorwaarden kunnen jeugd- en gezinswerkers de beschreven vier rollen invullen?"

5.1 De grenzen voor de jeugd- en gezinswerker t.a.v. (praktische) ondersteuning

70% van de jeugd- en gezinswerkers geeft aan dat zij de grenzen in hun taakstelling kennen. Voor sommige aspecten van hun werk zijn de grenzen niet altijd even duidelijk. Het is bijvoorbeeld niet altijd duidelijk hoeveel tijd er in een traject moet worden gestoken en welke partijen/procedures moeten worden doorlopen om iets te bereiken (bijvoorbeeld een plaatsing in een residentiële setting). Het is ook niet altijd duidelijk wie daar verantwoordelijkheid in heeft. Het merendeel van

de specialisten geeft ook aan dat zij bekend zijn met de taakstelling van de jeugd- en gezinswerkers.

Onder de ketenpartners heerst meer verdeeldheid over dit onderwerp. Slechts de helft van de ketenpartners geeft aan dat duidelijk is tot waar de taakstelling van de jeugd- en gezinswerkers reikt. Zij geven daarbij als belangrijk aandachtspunt dat er afstemming met elkaar moet worden gezocht als de grenzen nog niet geheel duidelijk zijn.

5.2 De voor- en nadelen voor de verschillende moederorganisaties

Idealiter bestaat er een evenwicht tussen het werk dat de jeugd- en gezinswerker binnen de pilot verricht en het werk dat hij/zij binnen de moederorganisatie verricht. De meningen hierover zijn echter verdeeld. Voor de jeugd- en gezinswerkers wiens dienstverband volledig in de pilot ingevuld wordt, speelt dit niet. Anderen geven aan dat de drukte in de pilot een negatief effect heeft op de hierboven beschreven balans. Werkzaamheden in de moederorganisatie komen door het werk in de pilot onder druk te staan.

Hoewel de betrokkenen aangeven dat het werken in twee organisaties een wissel trekt op de werkbalans, heeft de betrokkenheid van mensen uit verschillende moederorganisaties ook een meerwaarde. De jeugd- en gezinswerkers geven aan dat het hen in staat stelt om snel te schakelen met elkaar. Ook levert het gebundelde expertise op (die ook een gezamenlijk breed profiel oplevert). Zij geven ook aan dat er een brede kijk en visie ontstaat, en dat er gebruik kan worden gemaakt van verschillende werkwijzen en methodieken. De ondervraagde werkbegeleider onderkent de meerwaarde van de betrokkenheid van mensen uit verschillende moederorganisaties. De projectleider wijst daarnaast op de kruisbestuiving die ontstaat en op de mogelijkheid om elkaar scherp te houden. Dit heeft met name betrekking op de visie van de pilot en het werken vanuit het ouderperspectief.

Wat betreft mogelijke nadelen, geven slechts drie van de zeven jeugd- en gezinswerkers aan dat deze van toepassing zijn. Er wordt gewezen op de botsende belangen tussen moederorganisaties en de pilot op het vlak van aansturing. Ook geven zij aan dat het moeilijk is om het kijken naar een casus vanuit de moederorganisatie los te laten. In andere gevallen ontbreekt het de jeugd- en gezinswerkers aan de ervaring met een bepaald type casuïstiek. De werkbegeleider laat weten dat het tijd en energie kost om op elkaar afgestemd te raken en dezelfde taal te spreken. De projectleider wijst op de aanwezigheid van verschillende werkwijzen, expertises en deskundigheden binnen de verschillende moederorganisaties. Om hier gebruik van te maken is sturing nodig. Hierbij moet er rekening worden gehouden met verschillende valkuilen, en dus is er sprake van een uitdaging. Ook moeten de jeugd- en gezinswerkers zich op verschillende manieren ontwikkelen, waarmee ze ook in verschillende processen betrokken zijn. Hierbij moet gedacht worden aan sociale netwerk strategie en het 'empoweren' en activeren van netwerken. Deze deskundigheden heeft niet iedereen en dit kan ook niet alleen met kruisbestuiving worden overgedragen. Kortom, iedere medewerker heeft een andere 'toolkit' en het aanvullen hiervan is op individueel niveau noodzakelijk.

5.3 Vormen van aansturing en werkbegeleiding

Aan de betrokkenen is gevraagd welke vorm(en) van aansturing en werkbegeleiding passend zijn. Een goede aansturing en werkbegeleiding hebben ongetwijfeld effect op de tevredenheid van hulpvrager en de effecten van hulp. Uit de vragenlijsten komt naar voren dat de huidige vorm van aansturing, door een projectleider en werkbegeleider, passend lijkt. De werkbegeleider heeft daarin het primaat in de aansturing op casusniveau. De projectleider richt zich op het project in zijn geheel. De jeugd- en gezinswerkers zijn tevreden over beiden. Er moet daarbij opgemerkt worden dat er natuurlijk altijd zaken zijn die voor verbetering vatbaar zijn.

De inhoudelijke werkbegeleiding is ondersteunend in de uitvoering van het werk. De projectleider heeft hier ook een rol in, maar is ook bezig met zaken als werkprocessen, caseload etc. De jeugd- en gezinswerkers laten blijken dat zij werken volgens de werkprocessen en dat daar ook op gestuurd wordt. Alle betrokkenen vinden dit ook belangrijk. De werkprocessen en het gedachtegoed van de pilot staan hoog in het vaandel en er wordt actief gevolgd of dit voldoende aandacht blijft houden. Tijdsdruk is hierbij een gevaarlijke valkuil.

5.4 Competenties van jeugd- en gezinswerkers

Om invulling te kunnen geven aan de vier rollen die de jeugd- en gezinswerkers moeten invullen, moeten zij over de nodige capaciteiten beschikken. Aan de betrokkenen is gevraagd welke competenties noodzakelijk zijn om de eerder beschreven rollen in te vullen. Er komt daaruit naar voren dat zij niet alleen moeten beschikken over de nodige competenties, maar ook over de noodzakelijke methodische kennis. Qua methodische kennis is er behoefte aan methodieken rondom echtscheiding, systeemgericht werken, sociale netwerkstrategieën en Triple P of andere methodieken van opvoedondersteuning. Ook motiverende gesprekstechnieken zijn noodzakelijk.

De noodzakelijke competenties sluiten ook aan bij de methodes die ingezet moeten worden om de vier rollen als jeugd- en gezinswerker goed in te vullen. Denk hierbij aan de aansluiting bij cliënten, het kunnen inzetten van een ouderbegeleidende rol, het leggen van verbindingen tussen mensen, het opbouwen van een samenwerkingsrelatie, goed communiceren, het stimuleren van de eigen kracht, het inzetten van het eigen netwerk en het maken van inschattingen over de aard en omvang van problematiek.

6. De organisatiestructuur

Het werken met jeugd- en gezinswerkers brengt een aantal grote veranderingen teweeg. Het is aannemelijk dat de nieuwe manier van werken ook zijn weerslag zal hebben op de organisatiestructuur van het CJG. Dit hoofdstuk is daarom gericht op de volgende deelvraag:

"Welk effect heeft de inzet van jeugd- en gezinswerkers op de organisatiestructuur van het huidige CJG en op de andere sociale domeinen (awbz-begeleiding en werken naar vermogen)?"

6.1 Types CJG-consulenten

Het is de vraag of het wenselijk is om meerdere types CJG-consulenten te ontwikkelen. Om dit te achterhalen is gevraagd of het CJG in staat is om alle ouders/jeugdigen, met vragen en problemen bij opvoeden en opgroeien, van licht tot zwaar, kwalitatief goed te kunnen helpen. Tweederde van de jeugd- en gezinswerkers vindt dat het CJG bemenst dient te worden met mensen die alle typen vragen, van licht tot zwaar, kunnen oppakken. De ketenpartners denken daar anders over. Het merendeel van de ketenpartners vindt dat er in het CJG mensen met een verschillende focus moeten zitten. Zowel mensen die ingezet kunnen worden voor lichtere vragen als mensen die de zwaardere casussen kunnen oppakken. Het is daarbij belangrijk dat de CJG'ers passen bij de vraag van de ouders. De specialisten zijn overigens dezelfde mening als de ketenpartners toebedeeld.

6.2 AWBZ en Wmo

Het is de vraag of de ervaring van de jeugd- en gezinswerkers wat oplevert voor de sociale domeinen AWBZ-begeleiding en werken naar vermogen. Een derde van de jeugd- en gezinswerkers geeft aan dat er werkzaamheden zijn verricht die een ander domein raken. Een voorbeeld hiervan zijn AWBZ-aanvragen die vanuit de pilot ontstaan.

Omdat de meeste jeugd- en gezinswerkers nog niet in aanraking zijn gekomen met andere sociale domeinen, is het ook lastig om een inschatting te maken van de knelpunten die spelen rond dit thema. Hierover is dan ook nog weinig bekend. Één jeugd- en gezinswerker vermeldt dat het een verbetering van de zorg voor ouders zou zijn wanneer AWBZ-zorg voor jeugd via de pilot zou lopen. Er kan dan beter met de ouders worden gewerkt. De verbinding met andere sociale domeinen is een aandachtspunt voor het vervolg van de pilot.

**Convenant Pilot Generalisten Jeugd – en Gezinswerkers Westelijk Midden-Limburg
d.d. 10-09-2013**

Protocol aansluiting nieuwe convenantpartners

De convenantpartners:

- Gedeputeerde Staten van Limburg;
- Burgemeester en Wethouders van:
 - de gemeente Leudal;
 - de gemeente Nederweert;
 - de gemeente Weert;
- Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg;
- Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Limburg Noord, JGZ 0 – 19;
- Stichting Bureau Jeugdzorg Limburg;

en

het bevoegd gezag van:

- Stichting MEE Noord en Midden Limburg;
- Stichting Rubicon
- Mutsaersstichting
- Riagg Zuid
- Zorgverlener PGZ
- De Koraal Groep
- Daelzicht
- PSW
- Vincent van Gogh
- Pergamijn

werkzaam in de regio Midden Limburg West, verder te noemen de nieuwe convenantpartners,

overwegende

dat de uitvoerende organisaties: Stichting MEE NML, Stichting Rubicon, Mutsaersstichting, Riagg Zuid, Zorgverlener PGZ, De Koraal Groep, Daelzicht, PSW, Pergamijn en Vincent van Gogh als nieuwe convenantpartner als partij wenst toe te treden tot het Pilot Generalisten Jeugd – en Gezinswerkers Westelijk Midden-Limburg, met het doel om met andere convenantpartijen invulling te geven aan de doelen van de pilot.

Dat de nieuwe convenantpartners kennis heeft genomen van genoemd Convenant en instemt met alle bepalingen;

De convenantpartners op basis van artikel 20 van genoemd convenant bevoegd zijn om het convenant te wijzigen;

komen hierbij overeen dat

De nieuwe convenantpartner gefaseerd in 2013 en 2014 als convenantpartij zal toetreden tot het Convenant Pilot Generalisten Jeugd –en Gezinswerkers Westelijk Midden-Limburg en na toetreding alle bepalingen van het convenant zal naleven.

Datum:

Ondertekening:

Provincie Limburg,
Gedeputeerde de heer P. van Dijk
Handtekening:

.....

Gemeente Leudal,
Wethouder de heer J. van der Stappen
Handtekening:

.....

Gemeente Nederweert,
Wethouder mevr M. Frenken
Handtekening:

.....

Gemeente Weert,
namens het college van Burgemeester en wethouders,
Wethouder de heer H. Coolen
Handtekening:

.....

Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg;
naam:

.....

Handtekening:

.....

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Limburg Noord, JGZ 0 – 19;
naam:

.....

Handtekening:

.....

Stichting Bureau Jeugdzorg Limburg;
naam:

.....

Handtekening:

.....

Stichting MEE Noord-en Midden Limburg
naam:

.....

Handtekening en datum:

.....

Stichting Rubicon
naam:

.....

Handtekening en datum:

.....

Mutsaersstichting
naam:

.....

Handtekening en datum:

.....

Riagg Zuid
naam:

.....

Handtekening en datum:

.....
Zorgverlener PGZ

naam:

.....
Handtekening en datum:

.....
De Koraal Groep

naam:

.....
Handtekening en datum:

.....
Daelzicht

naam:

.....
Handtekening en datum:

.....
PSW

naam:

.....
Handtekening en datum:

.....
Vincent van Gogh

naam:

.....
Handtekening en datum:

Pergamijn
naam:

.....

Handtekening en datum:

.....